

Катерина Мотрич

Ковчег для Атлантиди

Мені завжди здавалося, що я маю написати про цього чоловіка, бо коли життя дарує тобі просто-таки унікальні «сюжети» в розвитку, то ти не маєш права не скористатися цим. Бо і відчуття ці неймовірно розкішні. Ти мовби спостерігаєш за маленьким деревцем, яке на твоїх очах від весни до весни росте. Ти просто бачиш цей природний процес, але ще не знаєш ні його квіту, ні плоду. І ось якогось весняного дня відкриваєш для себе його буйне красиве цвітіння, але ще не помічаєш у цьому ніякої «ботанічної аномалії». І лише восени помічаєш цей шедевр селекції – що дерево видало плід елітний, рідкісний, не притаманний ні нашим ґрунтам, ні нашій кліматичній зоні.

Я бачила це плідне «дерево» у розвитку. І тому пишу так, як пишуть про друзів, дружба з якими – як вистояне вино із дуже сортової виноградної лози. І те вино з роками лише набирає смаку й цінності, і ти щоразу, п'ючи його, відкриваєш для себе неповторний аромат, солод і такі життєдайні властивості, які дають тобі силу і радість водночас.

Так, Лариса і Славко Брюховецькі – це світла і дуже давня (майже сорокарічна!!!) частина мого життя, моєї долі і моєї душі. Я нею дорожу і боюся бодай чимось осквернити її. І зовсім не тому (і тому також), що Хтось узяв, підкорив недосяжну для багатьох висоту, записав звершене у найцінніший манускрипт української історії останнього тисячоліття і вже нового. А тому, що той Хтось справжній як Особистість. Тому що в нього тепла й рідна мені черкаська Душа. І в його товариство завжди хочеться

йти, відкинувши всі несприятливі обставини, бо його дивовижна аура для тебе, як липнева чиста ріка, до якої поспішаєш і прагнеш пірнути в неї, зануритися як у жадане омовіння після спекотного курного дня... Наспівавшись із Ларисою пісень і насміявшись із Славкових дотепів, жартів, витребеньок.

І ти знаєш, що коли б вони жили в якійсь глибокій провінції, знані лише ріднею та сусідами, ти так само летіла б до них. Бо навчилася відсівати зерна від полови. І чим більше віддаляєшся від свого початку і ближчаєш до свого кінця, то й більше поцінуєш кожну справжню Душу. А розчарування в «звершеннях» твоїх сучасників уже переходять у твій діагноз... І ти давно вже маєш свій «суверенний острів», негусто заселений, і кого відібрало й поселило туди твоє серце...

Кажуть, час усе розставляє на свої місця. Розставить усе та всіх і в нашій новітній історії. І не виключено, що ось і про цю новітню руїну мудрий літописець майбутнього, пересіявши все через густе сито, напише, що то був підступний і злочинний час української історії, багатой на каїнів і їхні лихі діла, і бідної на величні й жертовні звершення. Найзнаменнішим, таки ж напише, було здобуття Незалежності, відновлення великим сином Черкаської землі В'ячеславом Брюховецьким Києво-Могилянської академії та створення Української православної церкви Київського патріархату патріархом Філаретом. Все інше, як і тисячі літ тому, – чвари, розбрат, війни за столи, княжі міжусобиці, недолугі правителі-президенти, стогони ошуканого народу і його біблійне вигнання по світах.

Отож, Брюховецький – один із творців сучасної історії. Але тієї, що рухається паралельно до тої, яку знову творять смерди духу, нащадки усіх орд за схемою, за якою лише й здатні творити варвари. Можна сказати, мудрий князь елітних звершень, що з-за високих мурів свого князівства спостерігає за цією войовничою, агресивною ярмаркуючою ординською масою, яка жирує, рекетирствує, епатажує, загнивається, полює і на неї полюють, розкладається і ворохобить усе і всіх. Як на великому ярмарку-тирловиську, де багато всякого краму, підступних лихварів, злодіїв-професіоналів і дрібних злодюжок, зарізяк, найманих і за покликанням, де вештаються сектанти-ворожбити, і вся ця зворохоблена і темна лавина запевняє, що вона на цьому ярмарку лише для того, щоб «згоріти в ім'я народу».

І хто міг передбачити це тлумовисько?! Ніхто із нас, наївних романтиків кінця 80-х і початку 90-х, не підозрював навіть, що

відбудеться така миттєва масова реінкарнація духу, моралі «будівників світлого майбутнього», у яких було дозоване навіть повітря. Що можлива така всеохопна kleптоманія, безчестя, які мають усі ознаки чуми чи морової виразки. Таке миттєве, як спалах блискавки, розшарування суспільства на зубожілий народ і «бомонд», на політиків корупціонерів-мільйонерів-мільярдерів і відторгнуту на маргінеси патріотичну інтелігенцію. Час «голих королів», які звели своє королівство не працею рук і розуму багатьох поколінь своїх предків, а вмінням зачерпнути із золоті жили народу, рвучи жили того ж таки народу. Словом, виплодилася нова каста визискувачів народу, до того ж узаконена. Щось на кшталт іудейських фарисеїв та саддукеїв, які декларували свою чесність, високу моральність, відданість державі й народу, побожність, але яких Ісус Христос називав «гробами побіленими» та «кодлом гадючим».

І ось з'являється той, хто це все оминув, як скверну. З'являється особистість, яка на надто доленосному історичному витку української історії робить доленосні кроки. Мобілізує себе, свою внутрішню потугу і робить те, що не несе ні поразки, ні тим більше не стає ні дійною комусь коровою, ні троянським конем. Адже ми бачимо, як для багатьох політика і стала тим «конем», який заніс їх туди, де можна здобути найамбітніші перемоги над своєю бідністю. Подивімося, скільки путящих людей пішло в політику, щоб там щось змінити на краще в долі України та її народу. І чомусь не реалізують своїх добрих намірів. Чому? Та тому, що перед дверима Верховної Ради дідько поклав три колоди, які майже ніхто не може подолати. Перша – дармові гроші, які можна, крім зароблених «чесно» (у 50—100 разів більше, ніж заробляє улюблений народ), ще й легко і просто заробити, чи то продавши свій голос за чийсь бізнесовий інтерес, чи шляхом певних нескладних оборудок. Наступні дві ми всі знаємо. Вони лежать при купі. І ось уже після першої колоди з претендентом добрих намірів відбуваються якісь біологічно-хімічні процеси, які ведуть до кардинальних змін у психіці. З'являється часткова амнезія. Особа ніби й пам'ятає, що мала щось там змінити в долі. Але чий? І кардинально все змінює у власній...

А от Брюховецький туди не пішов. Напевно, має потужного ангела-охоронця, котрий втримав його і не дозволив ступити у ту духовну Лету, де переродження совісті чигає мало не на кожного, і багатьох-багатьох вона поглинула, на превеликий-превеликий

жаль! Явище всезагального беззаконня, коли людські закони ще не працюють, а Божі в людині вже не спрацьовують.

Я досить часто думаю над феноменом Вячеслава Брюховецького, як і над наявністю таланту взагалі. Хоча Григій Тютюнник і писав «немає загадки таланту, є вічна загадка любові», але особисто для мене вони сотворені із однієї нетоварної субстанції, з одного «небесного пороху» і є частиною Бога в людині. Тому все надто просто і все надто складно водночас. І все таїна, бо чому одному Господь це дає, а іншого позбавляє? Як на мене, великий талант таїться в якомусь додатковому виді чи то різновиді енергії, додатковому духовному рецепторі, бо це Дар Святого Духа. Він діє дуже вибірково і не є енергією плоті, проявом фізичного здоров'я (швидше навпаки – випиває, підриває його). Цей тип енергії життєдайний і животворящий. Він нагадує підземне джерело, яке неодмінно проб'ється через товщу ґрунтів до людей. Це швидше річище, яке увиходить в людину і починає в ній клекотіти, розливатися повинню, допоки вона не зведе на ньому чи то млини, чи то мости... І коли вибрана особистість не скористається цим даром небес, його відбирають, і настає її крах.

Отож, цей дар додаткової енергії (великий талант) чи то піднімає людину рано, чи кладе спати надто пізно. Він змушує її перелопатити за день роботи (всякої) стільки, що не наділеному цим даром її вистачить на місяць, три, а то й за життя не подолає... Він змушує людину рухатися в пошуках рішень, які не даються відразу і легко, повертатися до них і довбати проблему, як скелю. Цей тип енергії щось на кшталт сонячного проміння, що шляхом фотосинтезу творить фантастичні речі: крихітне зернятко перетворює на злак, плід, дерево. Чи сили крихітного росточка дерева, що піднімає, розчахує асфальт і проростає.

Ось такою енергією квітки ломикамінь і володіє Вячеслав Брюховецький. Саме вона й перетворила на реальність те, що почасти здається просто фантастичним. Я, може одна з небагатьох, бачила, як те «зернятко» перетворилося на пагінець і пробило «асфальт». Та де там асфальт! Вічну мерзлоту совкізму, айсберг, моноліт!

Не знаю, чи багатьом Вячеслав повідував свою мрію відродити Києво-Могилянську академію. Я потрапила до тієї «касти» посвячених цілком випадково. Було це якогось 1975–1976-го. Я працювала на той час у молодіжній газеті «Молода гвардія». В обідню перерву ми з колегами часто спускалися дерев'яними

східцями у затінку нетрів до Подолу, де ще жили залишки Кожум'яків і Гончарів. Яюсь зустріла на якійсь древній подільській вуличці Славка. Йшов неквапливо і був заглиблений у себе. Привітались, обмінялись фразами – «ти що тут робиш?» – «гуляю». А він не гуляв. Він знову був там! Він ходив, як вовк коло кошари. Скоріше, навпаки – травоїдне молоде ягня коло стійбища хижаків, яке пам'ятало, що те стійбище колись було кошарою його офірних предків, але хижакі вчинили так, як чинять усі існуючі в природі хижакі, починаючи від рослин, комах, птахів, звірів і закінчуючи найнебезпечнішим хижакіом – людиною.

«Якщо маєш час, пішли я тобі щось покажу», – сказав В'ячеслав. Я мала час, і ми помандрували древніми подільськими вуличками повз Житній базар, фонтан Самсона до чистого, зеленого і майже безлюдного куточка Подолу. Десь вдалині гуркотів трамвай, пливла літня спека, а тут було тихо, затишно, з-за високого муру виглядали великі дерева. Ми підійшли до залізної брами – за нею виднілися високі будівлі – ті, що й сьогодні. (Вже через багато літ, стоячи у людському морі 1 вересня 1993 року перед відновленою Києво-Могилянською академією і дивлячись на його щасливе розсіяне лице, «сутану» середньовічних наших могилянців, у яку він був зодягнений, бонет, я пригадала ту мить, коли ми підійшли до цієї ж таки місцини на Подолі. Тоді обличчя в нього було схвильовано-святобливе.) «Ну і що тут такого цікавого?» – запитала я. «Оце тут була колись Києво-Могилянська академія, – сказав В'ячеслав, – нині тут військово-морське училище. Але тут знову буде академія». «Яким чином?» «Я її сюди знову поверну». І тон його голосу був спокійний, упевнений і якийсь таємничий. Таким тоном він говорив рідко. Неначе повідував щось сакральне і дуже хотів, щоб у нього повірили. – «Ти?!» – перепитала із крайнім здивуванням. (Тоді дозволялося лише вірити у «світле майбутнє». Комуністичний маразм кріпнув і увіходив у стадію сектантського шаманства. «Проповідники» влаштовували «добровільні» зустрічі з людиною, що бачила людину, яка бачила «дорогого і горячо любимого Леоніда Ілліча». Сеанси зазомбованих.) Як повірити у таке!? Та ми часто просто не доростаємо до того, щоб досягнути чийось потугу і масштабність.

Але згодом, коли бачила, як Брюховецький став мотором і локомотивом у зародженні Руху, усе більше стала ставити під сумнів власний сумнів.

Перші напрацювання появи Руху – також його авторство і переплавлений на конкретику його тип енергії, про який я вже говорила. Я знаю, що найперші кроки у напрямі створення Руху були зроблені у його квартирі на вул. Челюскінців, куди Брюховецький приводив майбутнього лідера. Хочу сказати про дивовижне його вміння про серйозне й значуще говорити жартома, іронічно, а про смішне й вторинне – серйозно. То ото про ті перші напрацювання у його темній комуналці на першому поверсі він говорив зі сміхом: «Я завів Драча у загальний коридор, а Рита (сусідка) саме випрала білизну і повісила її. Ото Драч іде, пригинається під Ритиними панталонами».

Так зароджувався Рух. А перед цим було дуже розкішне святкування 175-ї річниці від дня народження Т. Шевченка (1989 р.) Скерувувала тим Спілка письменників. Було запрошено гостей з усього Радянського Союзу і з зарубіжних країн. Це було справді дуже масштабне й грандіозне видовище й досить-таки вже сміливе дійство. Митці, літератори, стукачі й «деті різних народів» приїхали до Одеси, щоб звідти теплоходом від Чорного моря по Дніпру домандрувати до столиці. Святкування 22 травня мало бути в Києві біля пам'ятника Шевченку. А по дорозі були заплановані зупинки в портових містах – Херсон, Миколаїв, Дніпропетровськ, Дніпродзержинськ, Запоріжжя, Черкаси, Канів, Київ. Акцію партійні боси сприймали як націоналістичне збіговисько, небезпечне, шкідливе. Але вже відчутно повівало, прощу вибачення за натуралізм, трупним смородом імперії. Стара пройда агонувала, але чіплялася за життя агресивно і підступно.

Тому на кожному місці, де мало бути святошне дійство, ми чекали то неприємних сюрпризів, то всяких витівок «шанувальників» великого сина України. Здається, у Дніпродзержинську нас просто не прийняли, і в порту теплохід і численних його насельників зустрічали лише «націоналістично налаштовані» чайки. Зате в Черкасах теплохід зустрічали хлопці в козацьких строях на моторних «чайках», що розчулило нас до сліз. Але коли закінчився урочистий мітинг, і ми, щасливі й схвильовані патріотичним прийомом земляків генія, рушили до автобусів, на вздогін гримнула «калінка-малінка». Мовляв, не забувайте, хто в цьому домі хазяїн.

Згадую про це не заради спогадів, а в контексті «особистість і час». Отож, на теплоході всі були переповнені святковим настроєм, сміхом, щирими й нещирими розмовами, піснями,

вечорами поезії, концертами, п'ятикою, «дискотеками», блуканням п'яної богеми по палубі. На все це дивилися іноземці з острахом, але, напевно, з «повагою», як на нащадків великого рівноапостольного князя Володимира, що залишив безсмертні слова: «Веселіє Русі єсть пітіє».

А Брюховецький візьми та й не послухай рівноапостольного! Мало того! Зневажив свого однойменного предка гетьмана і став чинити так, як чинив інший – Мазепа! Якщо його далекий предок мріяв одружитися на «московской девке», то його далекий нащадок вирішив із нею розлучитися, і то остаточно.

Отож, поки пилися мед-горілка, вино та тривали «богемні» розмови й веселощі, В'ячеслав Брюховецький зникав із теплохода, як тільки він зупинявся у якомусь черговому порту. На жодній імпрезі його не було, на трибунах не з'являвся і «козу» не водив. Повертався незадовго до відправлення і щоразу казав мені пошепки: «Катя, я і тут започаткував осередок Руху». Говорив про це грайливо і ніби між іншим. Це було на заводах, в якихось колективах. Тобто, поки співаки переспівали пісні, поети перечитали вірші, браві «козаки» поспорожняли усі запаси спиртного на теплоході, він працював. Як стратег. Творив перші сторінки нового літопису, нової української історії. Без псевдовеличі. Без показного героїзму. Непомітно і тихо. Вибігав на сушу, як перелесник, і ніби граючись, робив те, про що навіть не здогадувалися мислячі й патріотичні, ті, що на п'єдесталі й коло його підніжжя. Бо попри те, що там були найталановитіші українці, у них не було того рідкісного й унікального (додаткового) виду енергії, якою володіє цей чоловік.

Але коли Рух народився, прожив, як хворобливе дитя, переживши «реанімацію і роздвоєння особистості», чомусь усі враз забули про того, хто опару робив і хліб місив. У принципі, діяли, як і всі попередники останніх тисячу років, справляючи міжусобні війни, визначаючи, чия нога достойніша бути вище на постаменті безсмертя. Отож, зовсім забули про того, хто копав траншею під фундамент, вергав каміння, носив мішки з цементом та піском і замішував уручну розчин та заливав ним підмурівок. Коли було вигнано стіни, вкрито хату, тихо відійшов. Мовляв, основне зроблено. Тепер скліть вікна, справляйте вхідчини, а я пішов далі вергати ще одну скалу. Вчинили, як справжні українці: розтягли будівлю. Кожному по вуглу, по кілька балок, але кожен при булаві. Ну і що з того, що вони солом'яно-очере-тні! На позір, як справжні! За міжусобицями й забули, хто

зав'язував пуповину тому Рухові. Не згадує про те й Брюховецький. Скільки того доброго перероблено ним...

Поява Києво-Могилянської академії – цілком логічний наслідок, причиною якого є Брюховецький. Впертюх і трудоголик. Настирливий стратег і снайпер. «Парашутист»-віртуоз, що робить стрибки без парашута і опускається в зазначене місце. Гетьман Мазепа на освітянській ниві. Козак-характерник, що стає на герць із озброєним до зубів військом і виграє його, маючи при собі лише меч, але розуму та духу. Той, що вміє розчинитися в натовпі, але веде його, переконуючи натовп, що йде за ним у ногу, водночас випереджаючи його на цілу епоху. Отакий собі український Леонардо да Вінчі. Чи той український Ной, що змайстрував ковчег для порятунку українського геніального гена. А може, міфічний атлант, що підняв із дна небуття Атлантиду українського просвітництва й науки.

До всього ж – справжній чоловік, майстер на всі руки, що однаково володіє комп'ютером, рубанком, сокирою, пилкою, граблями, лопатою, заступом, сапою. Ще наприкінці 70-х ми, друзі Брюховецьких, ходили до них, як у музей дерев'яної архітектури, подивитися на «другий поверх», який змайстрував у одній з кімнат із балок та колод Славко для свого кабінету. У двокімнатній квартирі місця для кабінету не було, але були високі стелі і політ фантазії майстровитого господаря. Отож невелику частину кімнати перегородила дерев'яна конструкція, на яку вели східці, як на терасу, де стояв робочий стіл. В'ячеслав на наші захоплення відповідав скромно й стримано: «Спасибі, Володимир Ілліч допоміг...»

Я ніколи не бачила його пихатим, зарозумілим і найсуттєвіше (!!!) – ніколи не помічала у ньому наявності пелехатої нашої жаби. Він вміє шанувати працю і талант у людині й поцінувати її просто за людські якості, нетлінні скарби і той капітал, який ніколи не зазнає інфляції, а не за якийсь тимчасовий статус чи, крий Боже, за місце на провладній драбині та вміння робити успішні операції по «несанкціонованих відборах», як нині говорять про звичайнісіньких собі злодіїв-казнокрадів. Я не бачила, щоб він прогинався перед «достойниками» при високих кріслах та віддутих кишнях і догідливо дивився на них. І це оминуло його. Його патріотизм теж дещо інший, ніж більшості загалу українців, що, люблячи Україну, не люблять одне одного. (Мабуть, не виробляється гормон любові одне до одного.) А от він уміє любити і Україну, й українців та все «неложними вустами». Тому,

як селекціонер-каторжанин, і вирощує «найелітніші сорти». До України-регіоналки-маргіналки, совдепівки повертає Україну княжу, Україну гетьманську, інтелектуально-патріотичну!

Є ще одна досить-таки магнетична і дуже важлива місцина на землі, куди збігла велика життєва сила цього чоловіка. Його улюблений «хутір» Ходорів, що лежить на березі Канівського моря, а навкруги буяє рай. Отака собі українська Венеція з легким подихом Карпат. Брюховецький вважає її найкращою місциною в Україні і, напевно, й не помиляється.

На той хутір я їхала довго. Вже коли були закінчені всі будівельно-архітектурно-ботанічні роботи. Хто знає Брюховецького нинішнього і дуже здаля, то подумає: отакий собі сучасний панок, новоявлений дідич, що вже має десь і хутірець, на якому, напевно, гнуть спини наймані люди. Щось мурують, тешуть, клепають, пиляють, забивають цвяхи, садять, майструють, печуть-варять. Словом, готують хороми до приїзду пана. А не вгадав би! Все це так, але усе робить він сам. Він і є та наймана сила.

Дозволю собі зупинитися на цьому хутірському візиті довше. Запитаєте, чому? Та тому, що боготворю людей умілих! Робітних! Творчих у вмінні тримати рубанок і лопату, в кого інтелектуальна праця переходить у фізичну. Тих, що будять сонце! («Нехай сонце не застане вас у ліжку», – вчив своїх синів Володимир Мономах.) Тих, у кого обідня перерва настає о 9-й–10-й годині. Тих, хто починає роботу і завершує її. Ставить крапку, як у завершеному реченні.

Ми святкували минулого травня на «хуторі» 35-річницю Ларисиною й Славкового весілля. Весна була пізня, ночі стояли ще прохолодні, і він сказав, завівши мене на кухню: «Я трохи зранку топив у печі, – підняв затулку й показав погаслі вуглинки. – Я піч залишив у хаті спеціально». Печі він любить, як і всі справжні українці, бо і в Черкасах, у батьківській садибі, стоїть піч, у якій мама пече дивовижні пиріжки із маком, вишнями, сиром... «А оце подивися», – розкрив якісь дверцята, і у тій старосвітській кухні із древньою великою піччю показав цілком сучасний відхідок. «Пан сам склепав?» – запитала. – «Сам». А потім показав горище, красиво оббите вагонкою – зала для полотен різних художників, яких там була сила-силенна.

Я помандрувала подвір'ям. Ось красивий каркас із гнутих труб для винограду. Того року виноградні лози вимерзли, а тут випустили листочки, акуратно підрізані стебла чекали вибухнуть квітом і листям. «Це ти ставив ці труби?» – «А хто ж?»

Я дивилася на велику простору майстерню, прибудовану до старої хати, яку можуть звести лише майстровиті руки будівельника, водогін із великим резервуаром води, обсмолений і надійний, і чомусь усе перепитувала, чи сам зробив.

Лариса завела мене до просторої ошатної теплиці, і я знову засумнівалася, що пан професор зробив таке сам. Але справжнім шедевром був таки ж відхідок на подвір'ї, зроблений за всіма правилами інженерної науки, і просто-таки талановито. Стіни викладені золотистим (під соломю) пластиком. Просторий, бо це має бути водночас і «оглядовою залою» портретів недолугих наших вождів. Я ходила, дивилася на доріжки, обрамлені бордюрами з каміння, грядочки, сформовані терасами – як східці (подвір'я схилом збігає до очеретяного ставу), пила воду з криниці. Добра, кажу, вода. А він, ніби між іншим, розповів, як копали її чоловіки і не могли добратися до джерела. «Довелося мені самому спуститися. Уявляєте, хлопці мене таки спустили туди, і я таки докопався». А хто б і сумнівався, що Брюховецького не послухає звичайне криничне джерело, коли він відкрив і воскресив замулені й давно померлі джерела Могилянки! Коли він так любить усяку роботу і всяка робота любить його!

Оце вона й наздогнала його, а він не встиг зупинитися, щоб перевести подих і бодай зазирнути у ту таємничу торбу, де ховаються наші життєві сили, які Господь дає нам на весь вік. Щоб ми мудро діставали їх щодня та бажано одну й ту ж мірку – хтось ложку чайну, хтось десертну, хтось велику, хтось ополоник. А він тягав із тої торби совком, яким у селах зачерпують збіжжя. Одною рукою рухав мишку комп'ютера і готувався до нової хвилі абітурієнтів – складав тести, а другою давав лад на «хуторі». І серце сказало: «Ти мене дістав».

Уже в лікарні, коли Господь повернув його до життя, прогулюючись у саду територією Феофанії, розповідав мені, що це сталося на тому ж таки хуторі, а сусідів не було. Біль був нестерпний. «Я починав просто думати про Бога, – зізнавався В'ячеслав, – і біль меншав». Чинив, як той біблійний невіруючий Йосип, що не був учнем Ісуса Христа, але вночі таємно приходив до нього на розмову. Бо ж Бог чує всіх, і молитвою є й думання про Бога. Адже за своєю природою «кожна душа – християнка», – казав учитель церкви Тертуліан. Отож із Божою допомогою, долаючи біль, добрався до неблизьких сусідів і попросив господаря відвезти його машиною до Києва. Але було 8 травня, сусід,

посвяткувавши на природі, ліг спати. Далі вже включилися в роботу сили небесні. Бо вони й привели дружину того сусіда перевірити, як Брюховецький себе почуває. ...І тоді було розбуджено чоловіка, і вони помчали у напрямку Києва. «Уявляєш, жоден міліціонер, жоден пост не зупинив нас». Ангели провели ту машину і порятували його через руки лікарів. Бо ж не все зробив цей чоловік. Ще не все зерно висіяв і не діждався основних жнив. Ще треба занести його у клуні та й кукілю ще тьмуца тьма. Говорю біблійною лексикою неспроста. Бо є просто праця, а є труд апостольський. Те, що підняв цей чоловік – потонулу у водах нашої трагічної долі Атлантиду – Могилянку – з когорти апостольської жертвовної праці.

Ця «Атлантида», візьму на себе сміливість стверджувати, стоїть у ряді найзнаменніших, найепохальніших звершень, де стоять усі доленосні наші події: прийняття християнства, започаткування Печерського монастиря преподобними Антонієм та Феодосієм, першодрукарні-скрипторії, започаткування Могилянського колегіуму, на основі якого і виросла академія, постання Запорозької Січі, здобуття Незалежності.

Відроджена Могилянка – пікова вершина усієї Говерли нашої державності. Тут і провидіння Боже, і поява особистості, що захворіла ще у ті 70-ті такою історично-домінантною, дерзновенною, сміливою, амбітною ідеєю відродження Києво-Могилянської академії. І цю ідею підтримали й допомогли зреалізувати багато професіоналів, може, не менш сміливих і патріотично налаштованих. Не помилитися в команді – це основа основ. Саме капітан і професійна команда здатні провести «корабель» від причалу в багате плавання чи напоротися на рифи і скелі. Що ми й спостерігаємо в масштабах держави. Створити не просто команду професіоналів, а високопрофесіоналів-патріотів, у яких є важке завдання: виховати нове покоління людей, мисляче, освічене. Патріотичне! Не просто створити мекку науки і витворити осередок українського духу, а повернути в нього бодай частково дух Сковороди і тих спудеїв, які вільно спілкувалися латиною. У державі секонд-хенд, яка поки що несе всі «цінності» колишньої держави, а тому їй дісталися зношена мораль, зношені ідеали, а головне – ментальність, сформувати людину іншої свідомості – вільну, моральну, патріотичну – найтяжче. Фактично створити селекційний елітарний духовний центр майбутньої нації. Можна багато чого змінити в людині шляхом інтелектуальної пластики, корекції, але не систему відчуттів, філософію її внутрішньої сві-

тобудови. Бо це довгий історично-психологічно-суспільно-генетичний процес. Код раба розпадається із біологічним розпадом його носія. У землю Обітовану Господь дозволив увійти лише тим, кому на момент виходу із рабства не було ще й двадцяти. І сорок літ блукання пустелею – це та мірка, яка повністю оновлює покоління і весь народ.

Ось подолати цю українську Синайську пустелю і взялася піднята з небуття Могилянка. Навіть те, що зробили визначного в нашій історії князі й гетьмани, видається не таким потужним. Адже у них була влада, гроші й тисячі рабів. І не було «великої Росії» поруч. І навіть Галшці Гулевичівні це було зробити легше, адже у неї був маєтний, закоханий у неї чоловік, і не було КПРС, КДБ, не було начальника морського училища, у якого треба було виграти кілька партій у шахи, щоб виграла Україна...

Кажуть, долі й конем не об'їдеш. Вона визначена нам згори. У часи минулі Брюховецький міг би стати гетьманом, маєтним чоловіком, меценатом-поміщиком, світочем на освітянській ниві. От не можу уявити його нинішнім олігархом-політиком. Він гидливо оминув усе це моторошне полювання, маючи високий патріотичний дух і обдарування масштабної особистості. Харизму. І, звісно ж, усвідомлення, що велике в короткоплинному житті – це не великі дармові гроші й смачне їдло, а щось значно, значно величніше. І за все доведеться складати іспит і одержати свою і лише свою мірку й оцінку у Всевишнього Екзаменатора. Бо лише непросвітлена маса з цінностями секонд-хенд не усвідомлює крихкої своєї «величі», зведеної на стагнаціях і біблійному вигнанні народу. І що некероване ненаситне полювання в заповідних зонах Нації може спрацювати як бумеранг. І Господь між браконьєром і косулею чи вовком може вибрати останніх. А вже Там хабарі – товар неходовий. І ти прийдеш туди так, як і прийшов сюди – голий.

Як добре, що він оминув світ наших карликових вождів і вождиків, ліліпутів на державному олімпі. Що не поповнив ряди «блудних синів», «сліпих поводитирів для сліпих. А коли сліпий водить сліпого, – обоє до ями впадуть»... (Євангеліє від св. Матвія).

Він просто виконав свою місію. У житті надто важливо взяти свого плуга і ниву по своїй силі. Він не шукав історичного місця, де стоять мудрі князі й гетьмани та світочі нації. Воно саме відшукало його. Просвітлених і великих у нашій історії вистачає. От не народжується лише український Мойсей. Чомусь не дорастають. Жоден. Кожному не вистачає масштабності і кожен

наступає на ті ж таки граблі, і кожен по-своєму не витримує випробування спокусами, і кожен надто швидко втрапляє у вміло розставлені пастки. Але не сам – затягує туди й Україну.

Виходить, у Могилянки є ще одна місія – виховати, виплекати Українського Президента. Започаткувати факультет президентства, де науковці – історики, політологи, соціологи тощо – розробили б науку управління Українською Державою, в якій би працювали Закони і жоден чиновник не зміг би ошукати народ та й не прагнув би цього. На цьому факультеті неодмінно мав би бути курс – «фатальні помилки усіх українських керманців: князів, гетьманів, президентів, що призводили до краху держави». «Оточення президента – за найвищою шкалою професійних і моральних критеріїв».

А ще – найпосутніше. Дозволю собі про це сказати. Чому Україна перманентно здобуває й втрачає свою державу? Не зроблю відкриття, якщо скажу, що причина цього краху таїться в «трьох китах»: перший, домінуючий, – непошанування і невміння досягнути загалом Закону Ієрархії. Друга – розбрат. Ходимо по колу: століттями плачемо і виборюємо свободу. Як тільки її здобули, усі гуртом хапаємося за булаву, і знову летять чуби, і знову все спочатку... Третя причина – наявність великої української жаби. Це ті три «кити», які й тягнуть нас у болото довгі століття. Якщо в народі великий загал хоче або князувати, або гетьманувати, або ж ходити в президентах, то цей загал ризикує стогнати під царями, імператорами, ханами, але чужими. І в цьому фатальна помилка, що веде до краху – втрати самостійності й державності.

В основі світобудови, Божого світу, лежить закон ієрархії – Триєдиний Бог, ангели першої, другої, третьої і четвертої ієрархії. Всі вони виконують певну місію. Такий закон діє у всьому сотвореному Творцем світі. Згадаймо бджолину цивілізацію! У стадних племен. У космосі. А будова галактики чи й тої ж таки молекули не нагадує ієрархічну пов'язаність? І лише в нас, українців, ця ієрархічна модель розмита, не сформована й знецінена. І пошанування державного керманіча замінено мерзенним догідництвом (дорогі подарунки дружині, дітям, тещі), огидним підлабузництвом, корумпованими схемами, нахабством і вседозволеністю кумів-дружбанів, «колотронного» мотлоху, «тусовками» царевичів та їхнього розбещеного оточення. І найсумніше, що сам керманіч не усвідомлює неприпустимості такої моделі і приймає й сприймає все як норму, не допускаючи її повної патології і що це все можна присікти ще у зародку. А це фактич-

но панування хаосу і пільми. Це завжди модель приреченості, державницького краху і нової неволи народу (немає значення) чи ззовні чи зсередини. Що ми й спостерігаємо нині. Оточення найвищого ієрарха має бути пересіяне через золоте сито професійності, моральності, патріотизму. Навіть один з найпотужніших ієрархів нашої держави, гетьман Мазепа, послизнувся саме на догоджанні й потуранні козацькій старшині, що також не подолала трьох колод: змусив народ гнути на неї спину аж три дні.

Ось лише коли ієрархічна владна модель нагадуватиме модель галактики – у центрі сонце, що посилає своє проміння всім однаково, тільки тоді така будова буде життєздатною і живодайною. А українофобія каратиметься законом як зрада Батьківщини. А слова «корупція», «куми-посадовці», «любі друзі-міністри», «двуязыччє», «президентвонедолугість» перейдуть у словник, що стане сумною пам'яткою часів моторошної руйни й панування ієрархічного охлосу, новітньої орди, що знову прийшла на Київ, як завжди, зі сходу.

Чому я пишу про це у ювілейній статті? Та тому, що не бачу іншої сили, котра б могла здолати й зреалізувати проблему президентства. Ця сила має бути патріотична, освічено-просвітлена, масштабна, вміла, мобільна й одержима Україною. І це під силу, на моє переконання, лише В'ячеславу Брюховецькому. Він поки що один із дуже-дуже небагатьох, або й один з одного, нагадує отого біблійного голуба, що явився до Ноя після довгого вселенського потопу з оливковою галузкою в дзьобі. Що означало: потопельні води зійшли, життя відновилося. Отакою гілкою у його вустах є Україна – він її і рятує від вселенського потопу суцього зла творенням добра.

Тому що саме звідси, зі стін Академії, витікає Помаранчевий Майдан. І про це, як і про Рух, у літописі новітньої України також спостерігається певна суспільна амнезія. Аби лиш амнезія! Невміння скористатися готовим – історичним завоюванням. Ієрарх не доростає до свідомості народу. А його найближче оточення нагадує ті колоди, об які він весь час перечіпляється й падає. До того ж кожного разу травмованою стає Україна. Через ті колоди і невміння ієрарха переступити через них чи й просто викинути їх геть, знову перебуває чи то в реанімації, чи й там, де донедавна, і її знову треба тяжко відвойовувати...

У житті «олімпу» спостерігається більше романтизму, аматорства сільської сцени, ніж зрілості князів і гетьманів. І сходження на Говерлу перетворюється на державний захід, а державні

заходи – як сходження з Говерли. У міцному ланцюгу української державності випав потужний його сектор, і тому нині маємо почасти просто пародію на державу і її чоловіх. Здається, що більше сповідується Шевченкове «Сім'я вечерея коло хати, Вечірня зіронька встає», ніж Сквородине «Де общее добро в упадку, забудь отца, забудь і матку...» І тут усе більше усвідомлюєш біблійне одкровення: «Горе краю, тобі, коли цар твій незрілий, а владики твої з раннього ранку їдять» (Книга Еклезіастова, 10, 11).

Факультет потенційного президентства осилити міг би лише Університет «Кієво-Могилянська академія». І на нього треба було б приймати найобдарованіших за особливим, ускладненим тестуванням. І викладання на ньому творило б не просто особистість, а державного мислителя-патріота.

Ось яка ще є місія в Могилянки. Тому Вячеславу Брюховецькому треба її довести до кінця і діждати саме свого-нашого Президента. Тож президент Кієво-Могилянської академії мусить жити ще довго при силі та здоров'ї! Бо Господь над ним тримає свою длань і пильне-пильне око. І розсуває перед ним дно моря, і кидає зі своєї шуйці манну небесну, і відкриває згаслі водні джерела, і пускає ріки, що «молоком і медом течуть» та все у ту місцину на древньому Подолі... І своїми пучками зв'язує ті нитки його життя, які могли обірватися, але не обірвалися за Його ж таки повелінням. Чи ж не віщі це знаки, що ще треба гарувати і перти плуга? І в цих розливах-потопах зла кинув йому ковчега. Ні-ні, перетворив його самого на ковчег, на якому він із дна небуття виніс загублену Атлантиду – Кієво-Могилянську академію.

А ще його чекають бджоли, які лише приміряють свій політ до небесних трас... Ще десь лише підрастає той бортник, що змайструє йому вулики, і ще десь лише ходить в отроках той гречкосій, що посіє гречку, з якої його бджоли зберуть гречані меди, щоб він тим солодом причастив Україну і змив з її вуст і серця гіркоту.

Коли ти йдеш, то Україна враз вирівнює хребта.
І навіть задрість замовкає зизоока і безсила.
Все потороччя, вся та пліснява липка
Підводить голови і відчуває в собі крила.

І світ здається ще при глузді й на своїй орбіті.
Ще зоряно, гречано... Дядьки жита і трави косять.
Квітує Дерево Життя. Ще так блаженно в світі!
У твої вулики меди небесні бджоли носять!